

dosljedno slijedeći svoj način gledanja. Tako objavljuje »Povijest Zadra do 1409« (zajedno s I. Petricioli), »Trogir u srednjem vijeku — Javni život grada i njegovi ljudi«.

Također poklanja pažnju svome gradu kojim se uvijek ponosila — »Povijest Zagreba u srednjem vijeku I« 1982. god. te »Medvedgrad i njegovi gospodari«, 1987, djela su o tome gradu.

Sudjelovanja na povijesnim skupovima redovito su rezultirala objavljenim raspravama, kao »Matija Ivanić — vojvoda Janko i stoljetna borba hvarskih pučana i plemića za politička prava« (1977), »Iz problematike srednjevjekovne povijesti Bosne« (1978), »Historijska pozadina Šenoine pripovijetke i romana« (1982), »Crtrice iz povijesti Vukovara« (1983), »Koprivnica u srednjem vijeku« (1987). Njezino posljednje djelo bilo je »Vinodol od antičkih vremena do knezova krčkih i vinodolskog zakona« (1988). Objavljivanje dopunjenog i proširenog izdanja »Povijesti Hrvata u srednjem vijeku« na žalost nije doživjela.

Damir Zagotta

STJEPAN ZVONARIĆ (1911—1988)

Iako smo znali da je teško bolestan, ipak nas je zatekla i duboko rastuzila vijest da je 18. listopada 1988. god. umro Stjepan Zvonarić, dugogodišnji suradnik Arhiva Hrvatske.

Stjepan Zvonarić rođen je 10. kolovoza 1911. u Velikom Borištofu u Austriji u mnogobrojnoj i poznatoj porodici Gradišćanskih Hrvata. Završivši učiteljsku školu u Štrebensdorfu blizu Beča, vraća se u svoje Gradišće 1931. kao učitelj u Filežu. Marljivo radi na obrazovanju svojih sunarodnjaka, uz to završava studij slavistike u Beču. da bi se mogao posvetiti nesebičnoj borbi za priznanje jezika i kulture svoga naroda. Godine 1950. postaje nadzornik Gornjopuljskog kotara, a zatim i vladin savjetnik. Bio je ne samo vrstan pedagog već i marljivi borac za hrvatski jezik i hrvatsku kulturu. Svojom »Čitankom« za hrvatske osnovne škole u Gradišću, člancima u novinama, radom na izradi rječnika i gramatike vršio je snažan uticaj na razvoj školstva, jezika i kulture u Gradišću.

No, on je i vrsni poznavalac arhivskog i književnog blaga ove nacionalne manjine, a i marljivi sakupljač toga blaga.

Upravo zahvaljujući tom dijelu njegova rada, Arhiv Hrvatske u tešnjoj da prikupi svu građu važnu za povijest Hrvata bez obzira gdje se oni nalaze, tragajući za suradnicima u tom velikom poslu, neminovno nailazi i na ovog velikog rodoljuba. Na poziv tadašnjeg direktora Arhiva Hrvatske dr Bernarda Stullija 1971. godine dolazi Stjepan Zvonarić u posjed Arhivu. Iz razgovora koji je vođen bilo je vidljivo da je Stjepan Zvonarić tragajući po bibliotekama Gradišća i Beča, po tavanima privatnih kuća i župnih ureda, prikupio vrlo mnogo štampanih djela: knjiga, novina, kalendara, molitvenika, pjesama i slično, ali i starih rukopisa, a naročito notnih rukopisa pučkih i crkvenih pjesama. Ali, u tom radu naišao je Stjepan Zvonarić i na veliki problem. Naime, mnoga od tih djela bila su znatno oštećena i trebalo ih je, da bi se sačuvala, hitno restaurirati. Dr Bernard Stulli, shvaćajući vrijednost ovog kulturnog bogatstva, spremno nudi po-

moć Arhiva Hrvatske pri restauriranju i konzerviranju ovog blaga. Za uzvrat Stjepan Zvonarić nesebično ostavlja dio blaga Arhivu Hrvatske. Pedantno vodeći evidenciju o svim restauriranim djelima, u pravilu bi uvijek od djela koja su bila u dva primjerka, ostavljao jedan original Arhivu Hrvatske, dio se građe nakon restauriranja uz njegovu dozvolu kopira ili snima na mikrofilm (rukopisi), ili se oštećeni originali nadopunjuju kopijama oštećenih stranica, uvezuju i ostaju u Arhivu. Posebno se Zvonarić brinuo da prikupi za Arhiv Hrvatske sve novine Gradišćanskih Hrvata, u čemu je i uspio. No, osim ovih djela on je nabavljao i svu tekuću štampu Gradišćanskih Hrvata: novine, kalendare, udžbenike i sl. Suradnja je trajala godinama, broj djela se povećavao i tako je u Biblioteci Arhiva Hrvatske nastajala zbirka Gradišćanskih Hrvata, smještena na posebne police kao cjelina. To je zbirka koja je svojim originalnim djelima, svojim sadržajem postala jedan od važnih izvora za proučavanje povijesti i kulture Gradišćanskih Hrvata, koja je već poslužila a i u budućće će služiti mnogim znanstvenim radnicima u njihovim istraživanjima. Još i ne tako davno, početkom ove godine, iako već bolestan, ovaj divni pregalac šalje nova djela i jedno staro na restauriranje, ali ga nažalost više nije stigao vidjeti.

Tako je zapravo, i nesvjesno, u svojoj drugoj domovini — Hrvatskoj, Stjepan Zvonarić, podigao sebi vječni spomenik. Nadamo se da će njegovi sunarodnjaci i nastavljači njegova djela u Gradišću također shvatiti vrijednost ovog dijela njegova rada te da će nastaviti s dopunjavanjem i proširivanjem ove zbirke. U znak zahvalnosti za ovaj njegov nesebičan rad, veliku ljubav za svoj narod i svoju domovinu, a koju je prenosio i na nas, svoje suradnike, Radnički savjet Arhiva Hrvatske odlučio je da ova zbirka nosi naslov Zbirka Gradišćanskih Hrvata »Stjepan Zvonarić«.

S dubokom zahvalnošću sjećat ćemo se ovog tako velikog, ali i tako skromnog i tihog radnika i njegova velika doprinosa u očuvanju jezika i kulturnog blaga Gradišćanskih Hrvata.

Ružica Kolarević-Kovačić